

VARIA

— KÖNYVISMERTETÉSEK —

TATTAY Levente – POGÁCSÁS Anett – MOLNÁR Sarolta (szerk.):
Pro vita et scientia – Ünnepi kötet Jobbágyi Gábor
65. születésnapja alkalmából
Budapest, Szent István Társulat, 2012.

Jobbágyi Gábor professzor meghatározó egyénisége készítette arra a könyv szerkesztőit és szerzőit, hogy az Ünnepelt hatvanötödik születésnapja apropóján tisztelegjenek tevékeny munkássága előtt. A könyvben kollégák, pályatársak, barátok és egykori tanítványok köszöntik a Tanár Urat egy-egy – az Ünnepelt érdeklődéséhez valamiképp kapcsolódó – tanulmánnyal. A következőkben röviden sorra vesszük, ismertetjük az egyes tanulmányok tartalmát.

Jobbágyi Gábor egyik legfontosabb kutatási területe az orvosi jog, így nem meglepő, hogy erről a térrénumról több tanulmány is helyet kapott a kötetben. Korábbi tanítványok, ma már kollégák köszöntik őt ilyen témájú írásokkal, így Landi Balázs az Ünnepelt által is sokat boncolgatott orvos-beteg viszonyt veszi górcső alá cikkében, és felsorakoztatja mind a vállalkozási, mind a megbízási jogviszonyba való besorolás erősségeit és gyengéit. E téma további aktualitását adja, hogy a módosított egészségügyi törvény szerint az orvos felelőssége a Ptk. szerinti szerződésszegéssel okozott károk szabályai szerint alakul. Navratyl Zoltán az asszisztált reprodukciós eljárás kapcsán tárgyal szociális (a lehetőség családi struktúrákra gyakorolt hatására vonatkozó) és családtervezési (a szelektív reprodukció által felvetett) kérdéseket, valamint az anonim ivarsejt-adományozásnak a származás ismeretére vonatkozó alkotmányos aggályokat is felhozó vetületeit. A tanulmány a magyar szabályozás mellett számos külföldi, így egyesült államokbeli példával szolgál összehasonlításképpen. Ehhez a körhöz csatlakozik Csapó Orsolya, aki a gyógyszerészi hivatás komoly felelősségét fejt ki. Egyrészt megvizsgálja, milyen tevékenységek tartoznak a gyógyszerészek foglalkozásának körébe, másrészt e területek mentén végigjárja hol, milyen felelősségi helyzet alakulhat ki, melyek a nehézségei e hivatás lelkiismeretes és szakszerű ellátásának. A terület kiemelt kutatója, Sándor Judit az emberi test jogi fogalmának, így tulajdonolhatóságának bizonytalanságaira hívja fel a figyelmet, amelyből következően súlyos kérdések merülnek fel a DNS-en fennálló szabadalmakat illetően. A tanulmány jogeseteket ismertet a területről, melyek révén jobban megérthető a gyakorlatban felmerült problémákra adott válaszok miértje.

A jogtudományban fontos szemléletbeli újdonságot jelent Jobbágyi Gábor *Személyi és családi jog* c. könyve, így többen e területről választottak témát. Barzó Tímea

cikke a jogból eltűnt – vagy a házassulókra korlátozódott –, de a gyakorlatban élő jegyesség intézményének szerepét és jövőbeli lehetőségeit tekinti át. A joggyakorlaton keresztül mutatja be a hiányos szabályozásból fakadó problémákat, valamint kitekintést nyújt más európai megoldásokra is. Lábady Tamás írásában az új Ptk. családjogi könyvével kapcsolatos meglátásait tárja elénk a családok védelméről szóló törvény tervezetének elemzésével együtt. Leginkább az élettársi kapcsolatoknak az új Ptk. családjogi könyvébe való integrálását kritizálja, mivel már maga az elhelyezés is súlyos jogkövetkezményekkel jár. A családjognál maradva Molnár Sarolta – a kötet egyik szerkesztője – és Schanda Balázs közös írása egy amerikai kísérlet kapcsán járja körbe azt a kérdést, mit tehet a jog és különösen a családjog, hogy tartósabb házasságok kötéssenek. Vajon mire kötelezi a jogalkotót a házasság védelmének alkotmányos alapelve, és milyen eszközei vannak a családjognak ezen a területen? Családjogi témát választott Szabó István is, aki az Osztrák-Magyar Monarchiában elterjedt „erdélyi házasság” jelenségével foglalkozik, ami a felekezeti eltérések, és a vegyes házasság vagy a más felekezetbe való átlépés házasságra gyakorolt hatásának a magyar és az osztrák jogbeli eltérései okán jelent meg. A köteléki bontás tekintetében az egyházi bíróságok joghatósága volt érvényben, és mivel a döntések elismerését a két jogrendszer különbözően ítélte meg, házassági turizmus indult meg magyar területre: a kedvezőbb jogrend igénybevételéhez az állampolgárság megszerzésén keresztül vezetett az út. A különbözőségekből fakadó jogi káosz és átláthatatlan helyzet rajzolódik ki a korabeli joggyakorlatból.

A magánjog és a kereskedelmi jog további területeiről is számos tanulmány gazdagítja a kötetet. Így Csehi Zoltán az Ünnepetelt köszöntő cikkében az utóöröklés és a hagyomány intézményeinek kusza történetét bogozza ki egészen a régi magyar jogi gyökerektől, az arra gyakorolt osztrák hatáson, az 1900-as, 1913–14-es és az 1928-as Magánjogi Törvényjavaslaton keresztül magyarázva, miért tekinthető hiányosnak a hatályos Ptk. szabálya ezen a területen, és ezt várhatóan hogyan orvosolja az új Ptk. vonatkozó része. Boronkay Miklós az igényérvényesítési határidők útvesztőjébe kalauzolja az olvasót, amely során kiderül, hogy a dogmatikai tisztánlátás hiányában a joggyakorlat bizonytalan és ellentmondásos, és a jogalkotói szándékkal olykor vélhetően nem megegyező ítéletek születnek, miközben a joggyakorlatnak a jogszabályi hézag okozta hiányok miatt megfigyelhető ellentmondásossága orvosolható volna. Lenkovich Barnabás az igazságosság eszményét kutatva tekint keresztül a magyar jogszabályoktól, a nemzetközi normákon át a filozófia terebélyesítésére. Végül megállapítja, hogy az igazságosságnak mind a jogalkotás, mind az ítélkezés és a társadalmi intézmények terén meg kell valósulnia, hogy élhető világban találja meg helyét az ember. Leszkoven László rendkívül eredeti módon nem egy jogintézmény kapcsán vizsgálódik, hanem azt elemzi, hogyan viseltetik a jog a felek, vagy akár egy harmadik fél érdeke alakulásához. Az érdekintenzitás-változás bekövetkezhet az időmúlás, vagy az érdekeltség mulasztásával, de megegyezhetnek az érdekek figyelembe vételéről maguk a felek is. Prugberger Tamás a polgári jogi felelősség dologi jogi és kötelmi vetületeit, a culpa subjektív, objektív és abszolút kategóriáit tekinti át történeti fejlődésük nyomán követésével. A tartós jogviszony, így munkaviszony kapcsán sűrűbben előforduló felelősségi viszonyok kapcsán az enyhítés objektív és szubjektív módozataival is megismerteti az olvasót. A kötet egyik szerkesztője, Tattay Levente

a szerződés helyes megkötéséért való helytállási kötelezettséget járja körül cikkében. Nem csupán az általános szerződési jogi téma külföldi szakirodalommal is alátámasztott, nagyon alapos kifejtése teszi különösen időszerűvé e munkát, hanem az internet terjedése kapcsán teret nyerő elektronikus kereskedelem sajátos jellemzőinek és sui generis szabályainak ismertetése is.

A kereskedelmi jog körében Milassin László az elektronikusan átruházható dokumentumok világába is elnavigálja az Olvasót, ahol is nem csupán megismerteti az átruházható papírok és elektronikus generációjuk közti különbségeket, hanem a szabályozás nehézségeire is rávilágít. Így például kiderül, milyen kihívás elé állítják a technikát és a jogi szabályozást az olyan kívánalmak, mint az egyediség vagy a fizikai birtoklás. Brehószki Márta a Limited Liability Companyról szóló tanulmányában azt mutatja be, miként érvényesül ez az „új” társasági forma az Egyesült Államok jogában. A szerző főként a felelősség kérdésén és a lepelátszúrás lehetőségének problematikáján keresztül ismerteti, milyen nehézségek adódnak a nem egységes jogi szabályozásból, melyet néhány konkrét állam szabályainak ábrázolása is igazol. Károlyi Géza arra hívja fel a figyelmet írásában, hogy a hatályos szabályok szerinti egyéni cégek épp olyan jogalanyok, mint bármely más jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, ezért ilyen jogalanynak kellene tekinteni azokat az új Ptk.-ban is. A szellemi alkotások joga szférájából két érdekes írás is szerepel a kötetben. Pogácsás Anett, a kötet egyik szerkesztője tanulmányában a személyiségi és szerzői jogok védelmének nehézségeit járja körül az internettel behálózott világunkban. Megvizsgálja, hogy a technika fejlődése okozta jogsértési lehetőségeket milyen szabályozással lehet megfelelően kivédeni, és szót ejt az anonimitás kérdéséről is, mindezt néhány példával illusztrálva a külföldi joggyakorlatból. A Csécsy György által jegyzett cikkben pedig világosabb képet kaphatunk, hogy a formatervezési mintaoltalom intézménye miként egyesít az újdonság kritériuma által iparjogvédelmi, és az egyediség követelményével szerzői jogi védelmi erényeket. A rendszertani alapvetéseken túl összetett elméleti problematikák boncolását tűzi ki célul, így elemzésre kerül a kumulatív oltalom opciója és az általa felvetett egyéb kérdések.

A kötetben jogtörténeti áttekintést kaphatunk egy-egy kor, esemény illetve személy munkásságáról is. Így Horváth Attila tanulmányában átfogóan mutatja be, hogy a szocializmus miként deformálta a magánjogot az 1959-es Ptk. megalkotásakor, így megfigyelhető, miként terpeszkedik az állami vállalatot érintő szabályozás a polgári kódexben, valamint milyen torzulások következtek be olyan alapintézményekben, mint például a tulajdonjog. A szerző felhívja a figyelmet, hogy számos területen a tényleges jogi helyzet és a kodifikált jog távolestek egymástól. Kahler Frigyes megdöbbentő és megrendítő írásban számol be arról, hogyan esett áldozatul a megszálló Vörös Hadsereg – genfi jogot semmibe vevő – civil lakosság elleni erőszakának több tízezer magyar nő. S bár az elszenvedett sérelmek égbekiáltóak, az igazságszolgáltatás és az áldozatok kárpótlása még várat magára. Tóth Zoltán József történeti ívű gondolatait az Alaptörvény kapcsán a Szent Korona-tan mentén mutatja be, hogyan feleltethetők meg a modern kihívásoknak e hagyományt felelevenítő alapelvek az új magyar alkotmányban. Varga Csaba azt tárgyalja, hogy a hazai tudomány világában szinte egyedülálló természetjogi gondolkodási rendszert megvalósító Horváth Sándor életműve elhelyezésének – történelmi okokra is visszavezethető – nehézsége,

hiánya olyan referencia ponttól fosztja meg a társadalomtudományi gondolkodást, ami mindenképp discussiora készíthető, és mint ilyen gazdagítónak lehetne. Zlinszky János életpályáját bemutatva kalauzolja az Olvasót könyvtárról könyvtárra, amely során feltárul előttünk a történelem viharáiban kibontakozó életút, magyarázatot adva az ő tudomány iránt megedzett és ezért kitartó elköteleződésére, melyet a könyvek szeretete indított el egykor a nagyapai gyűjteményt felfedezni vágyóban.

Két, témájában különleges, a többi cikktől tematikájában eltérő írás is megjelent az ünnepi kötetben. Egyrészt Burián László írásában történeti áttekintést nyújt a korai, főként német kodifikáció állomásaiból. Hosszú út vezet az alkalmazandó jog átfogó, teljes kollíziós normák általi szabályba foglalásához, ennek a folyamatnak az elindulását és megtorpanásait nézi át a cikk, különös tekintettel a deliktuális felelősség esetére. Majd Koltay András azt mutatja be, miként kerülhetett a kereszténység jelképe, a feszület egy strasbourgi ítélet középpontjába. Bár a Lautsi-ügy Olaszországból indult, a döntés következményei egész Európára kiterjednek és meghatározzák állam és egyház, vallásos sokszínűség és laicitás viszonyának elő-előforduló kérdéseit, kulturális örökséghez való kapcsolátát. A tanulmány kitekintést nyújt párhuzamos amerikai ügyek felvillantásával is.

Az Ünnepelt széles körű és jól ismert munkásságát is jelzi, hogy mennyi jogterületről állt össze az öt méltatók tollából ez az érdekes kötet. Azon túl, hogy a szerkesztők és a szerzők remélik, hogy sikerült örömet szerezni a Professzor Úrnak, abban is bizakodnak, hogy mindenki haszonnal forgatja majd e különleges válogatást tartalmazó könyvet.

MOLNÁR Sarolta

* * *

CSEHI Zoltán – SCHANDA Balázs – SONNEVEND Pál (szerk.):
Viva vox iuris – Tanulmányok Sólyom László tiszteletére
 70. születésnapja alkalmából
 Budapest, Szent István Társulat, 2012.

A Szent István Társulat, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara, valamint az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Sólyom László 70. születésnapja alkalmából ünnepi kötetet jelentetett meg. Ezen jeles esemény kapcsán a volt államfő kollégái, tanítványai, pályatársai e kötetbe írt tanulmányokkal köszönetüket és jókívánságaikat fejezték ki. A könyv szerzői a szakmai és személyi elismertség kifejezésre juttatása mellett Sólyom pályafutásához kapcsolódóan tematikus csoportokra bontva dolgozzák fel az általuk választott témaköröket, így az egyes fejezetek érintik többek között a közjog, a nemzetközi jog, a magánjog és a kánonjog területeit.

Roman Herzog *Idee und Realität Europas* címmel írt tanulmányában az európai gondolat kialakulásáról és az Európai Unió fejlődésének lehetőségeiről szolt. A szerző kifejti, hogy az európai eszme és a valóság távol állnak egymástól.

Kukorelli István *1956 alkotmányjogi relevanciái, Bibó '56-os szeművege* címmel írt üdvözlő soraiban elsősorban az új Alaptörvény által alkotmányos alapszintre emelt legfiatalabb nemzeti ünnepünk, 1956. október 23-a alkotmányos összefüggéseiről és az államminiszter, Bibó programjának hatásairól beszélt.

Roska Tamás *Találkozásaim Sólyom Lászlóval* című fejezetében háláját kifejezve, a volt államfővel való találkozásairól és azok saját életére gyakorolt hatásairól emlékezett meg.

Berke Barna *Büntető közigazgatás és bírósági felülvizsgálat – Esetek az alkotmányosság határvidékéről* címmel írt születésnap üdvözlőjében a közös munka során megformált alkotmánybírósági döntéseket és indoklásokat elemezte, valamint eseteket sorakoztatott fel a büntető közigazgatás és bírósági felülvizsgálat határvidékéről.

Bitskey Botond *Hosszú távon megéri alkotmányosnak lenni – Két közjogi eset* címmel párhuzamot keresve Sólyom László állami kitüntetések kapcsán felmerült vitái és a Mádl Ferenc által korábban megfontolásra visszaküldött törvényjavaslat miatti konfliktusos helyzet között, a köztársasági elnöki döntések természetéről és utóéletéről írt. A szerző kiemelte: mindkét döntésben megmutatkozott, hogy a jogszerűség és alkotmányosság mércéjének szem előtt tartása fontosabb kritérium, mint a saját meggyőződés, vagy az ügy „megnyerése”.

Armin von Bogdandy, Matthias Kottmann, Carlino Antpöhler, Johanna Dickschen, Simon Hentrei és Maja Smrkolj *An EU Rescue Package for Media Freedom in the Member States* címmel közösen írt tanulmányban Sólyom Lászlót mint a demokrácia képviselőjét emelték ki, és a sajtószabadság érvényesülésének szempontjából azt vizsgálták, hogy az uniós jog mennyiben képes hozzájárulni e demokratikus elv érvényesüléséhez.

Gianni Buquicchio és Schnutz Rudolf Dürr *European Standards for an Independent Judiciary in a Democratic State Contribution of the Venice Commission – Contribution to the Mélanges for Prof. László Sólyom former president of Hungary* című köszöntő fejezetben a volt köztársasági elnöknek a Velencei Bizottság munkájában betöltött szerepéről és a magyar Alkotmánybíróság működésében való kiemelkedő teljesítményéről szóltak.

Chrisoph Grabenwarter *Separation of Powers and the Independence of Constitutional Courts* című tanulmányában kifejtette, hogy a hatalmi ágak elválasztása egy demokratikus társadalom alapvető érdeke. A független alkotmánybíróság kapcsán pedig a volt államfő tudományos munkáját elemezte.

Dieter Grimm *Die Bedeutung der Grundrechte nach 60 Jahren Verfassungsrechtsprechung in Deutschland* címmel a német alapjogokat és az alkotmánybíráskodást vizsgálva az alapjogok jelentőségét hangsúlyozta. Grimm köszöntőjében kiemelte, hogy Sólyom László a magyar alkotmánybíráskodás tekintetében a német példát követendőnek és példaértékűnek találta.

Rainer Hofmann *Promotion of State Language versus Protection for Minority Languages – The 2009 Slovak Law on the State Language and the Council of Europe, Framework Convention for the Protection of National Minorities* című fejezetében a

magyar kisebbségeket sújtó szlovák nyelvtörvény és a nemzeti kisebbségek védelmének konfliktusos helyzetében Sólyom kimagasló törekvéseiről számolt be.

Gerhart Holzinger *Gedanken zur Kooperation zwischen Verfassungsgerichten* című tanulmányában kifejtette, hogy az újkori alkotmánytörténet összefonódott a volt államfő nevével, aki a demokrácia fejlődéséért és Magyarország jogállammá válásáért vitathatatlanul sokat tett. Az Alkotmánybíróság tagjaként, majd elnökeként az alkotmányosság Magyarország határain túlnyúló kiépítéséért küzdött, és az ő érdeme többek között a halálbüntetés eltörlése és a véleménynyilvánítás szabadságának megerősítése is. Köztársasági elnökként a jogállamiságért, az alapvető jogokért, különösen a kisebbségek jogaiért és a környezetvédelemért emelt szót.

Jakab András *Full Parliamentaryisation of the EU without Changing the Treaties – Why We Should Aim for It and How Easily It Can be Achieved* címmel az Európai Unió demokratikus működéséről, annak előnyeiről, történetéről és a demokrácia fajtáiról írt üdvözlő soraiban. A szerző szerint a demokratikus elvek figyelembevétele kiemelendő szempont az uniós szervek működése során.

Herbert Küpper *Zwischen Staatspaternalismus, Kollektivismus und liberalem Individualismus: Normative Grundlagen des Menschenbilds im neuen ungarischen Grundgesetz* című tanulmányában az új magyar Alaptörvény jelentőségéről szólt. Fejezetében kifejtette, hogy az Alkotmány egy jogi norma, amely értékeket közvetít, azonban a jogi norma szövege mögött nemcsak a dogmatikus elemek, hanem teoretikus tényezők is rejlenek.

Matjényi László *Az információs jogok intézményi kifejlődése Magyarországon* című tanulmánya szerint az információs jogok mélyen benne élnek a hazai politikai és jogi hagyományban. A szerző Sólyom László információs hatalommegosztásra való törekvését emelte ki, amely szerinte minden demokratikus jogállam alapja.

Paczolay Péter *Az egyéni jogsérelem az Alkotmánybíróság előtt* című köszöntőjében az Alkotmánybíróság előtti egyéni jogsérelem problematikájáról és a sajátos magyar megoldás történetéről számolt be. Fejezetében a volt köztársasági elnök e téren kifejtett gondolatait, sajátos meglátásait üdvözli.

Péterfalvi Attila *A második adatvédelmi ciklus* címmel, e periódust elemezve, Sólyom közéleti szerepvállalásának hatásait, és az alkotmányos jogvédelem területén betöltött szerepét hangsúlyozta. A szerző kitüntetésként értékeli, hogy szakmai ügyekben kölcsönösen segíthették egymást.

Schanda Balázs *Considerations on the Place of Religion in Constitutional Law* című tanulmányában a vallásszabadságról, mint az alkotmányban biztosított alapvető jogról, valamint a vallási semlegesség és a kulturális sokszínűség közötti utakról számolt be. A szerző Magyarország új Alaptörvényének sajátos megoldásáról is szót ejtett üdvözlőjében.

Kim Lane Scheppele *On the Unconstitutionality of Constitutional Change: an Essay in honor of László Sólyom* címmel a volt köztársasági elnök alkotmánybíróági munkáját értékelte. A szerző szerint az államfő személye és munkássága a magyar Alkotmánybíróság létében fontos mérföldkő volt.

Spiros Simitis *Internet – Neue Regelungsetappe oder Ende des Datenschutzes* című tanulmányában az internetes kihívások és az adatvédelem hatáiról szólt. A

szerző szerint, amikor a személyes adatok nyilvánosságra hozása szinte szokássá válik, az adatvédelem alapjai is megszűnnek.

Sonnevend Pál az *Emberi Jogok Európai Egyezménye mint Európa emberi jogi alkotmánya* címmel a vonatkozó témát elemezve szólt többek között Sólyom alkotmánybírói munkájának meghatározó elemeiről. A szerző köszöntőjében kiemelte, hogy az államfő munkája során a magyar alkotmányos rendet az európai alkotmányosság részének tekintette.

Trócsányi László *Torzók közjogi aktualitásainkról: a Velencei Bizottság jelentése a külföldön történő szavazásról és a magyar alkotmánybíráskodás korszakai* címmel a Bizottság jelentését és a magyar alkotmánybíróság munkáját elemezve kifejezte, hogy Sólyom meghatározó szerepet játszott a magyar alkotmánybírói joggyakorlat kialakításában.

Babai-Belánszky Tamás, Fülöp Sándor és Ifj. Zlinszky János *A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa a jövő nemzedékek érdekeinek alkotmányba emeléséről* címmel örömmel számolnak be arról a szakmai munkáról, amelyet a Sólyom László törvényjavaslata alapján felállított jövő nemzedékek országgyűlési biztosságának intézménye, a volt államfő által lerakott jogi alapokra támaszkodva végzett az Alaptörvény kodifikációja során, az ünnepelt szívéhez közel álló alapjogokért, a jövő nemzedékek érdekében.

Csehi Zoltán *Kettős állampolgárság és német nemzetközi magánjog: új szempontok és új prioritások az alapjogok érvényesülése és az európai jog irányából* című tanulmányában az ünnepelt tiszteletére olyan témát választott, amely leginkább illik az ünnepelt személyéhez és munkásságához.

Harmathy Attila *Alkotmányjog – Polgári jog* című, ünnepi kötetbe szánt írása az alkotmányjog és a polgári jog összekapcsolódó témáit dolgozza fel, amely témák Sólyom Lászlót szakmai tevékenysége során évtizedekig foglalkoztatták. A kérdések vizsgálatára vonatkozó közös alapelképzeléseknek megfelelően a megjegyzések részben történeti, részben más országok megoldásainak figyelembevételén alapszanak.

Kecskés László *Kontinentális általánosságok a common law-ról* címmel Sólyom kandidátusi disszertációjának „Kontinentális általánosságok on torts” fejezetét alapul véve a common law különlegességének okairól, az angol jog szerkezetéről és az eljárásjogias szemléletről írt köszöntőjében.

Landi Balázs *A jogellenesség mint emberi magatartásmérték történeti kezdeményei – Fogalmi, dogmatikai és kodifikációs különbségek a szerződésen kívül okozott károkért való polgári jogi felelősség körében* címmel írt tanulmányában a károkozás során a jogellenesség mint emberi magatartásmérték történeti kezdeményeit tárta fel. A szerző szerint a polgári jogi tudomány feladata a létező magatartási klauzulák nyílt értelmezése és fogalmi pontosítása.

Lábady Tamás *Két alkotmánybírói határozat az alkotmányos rendszerváltás „hőskorából”* című fejezetében Sólyom László jogászai zsenijét éltette. A szerző köszöntőjében az ún. „abortusz határozatot”, és az államháztartási jogszabályok alkotmányellenességéről szóló határozatot emelte ki, melyek évről-évre megalkotásában Sólyom László alkotmánybíróként közreműködött.

Székely László *Protection of Personality in the Theory of Hungarian Private Law – Adventures of Tracking Archetypes in Legal History* címmel a személyiségvédelem hazai fejlődéstörténetéről számolt be. A magyar eseményeket elemezve a személyiségvédelem fogalmi rendszere mögötti tartalmat igyekezett feltárni.

Vékás Lajos *Gleichbehandlungsgrundsatz un Privatrecht* című üdvözlésében az egyenlő bánásmód és az egyéni autonómia összeegyeztethetőségét vizsgálta. A szerző arra kereste a választ, hogy a horizontális magánjogi viszonyokban mennyire lehetséges az emberi jogi követelmények megvalósulása.

Erdő Péter *Az egyházi közigazgatási jog mint önálló jogág* címmel fejtette ki gondolatait. A szerző véleménye szerint e témakörben kiemelkedő kérdés, hogy a Katolikus Egyház Krisztustól rendelt teológiai és intézményes valóságára lehet-e korrekt módon alkalmazni a közigazgatási jog liberális fogalmát és ezzel összefüggő követelményeit.

Szuromi Szabolcs Anzelm *A kánoni jog főbb sajátosságai* című fejezetében kifejti, hogy az emberi természetben, a teremtésben adott és ennek alapján saját és a közösség életben maradását, továbbá annak összehangolt működését szolgáló normákat közösen jognak nevezzük. Köszöntőjében a katolikus egyház jogának, a kánoni jognak a speciális jellemzőiről szól.

Péteri Zoltán *Some remarks concerning the „style” of the Hungarian legal system* című ünnepi kötetbe szánt fejezetében a magyar jogrendszer néhány jellegzetes vonását magyarázza. A történelmi okok kiemelésével a magyar alkotmányos szabályozás sajátos formálódásának okait keresi.

Tóth Gábor Attila *Jog, kritika, igazságosság* című tanulmányában Sólyom László jogtudósi munkáinak kiváló jellegét és kritikus szellemét emeli ki. Köszöntőjének célja, hogy olyan gondolkodásmódról adjon számot, amely a jogászai pályán jótékony hatású lehet. Gondolatait a jog, kritika és az igazságosság témái köré rendezi.

Zlinszky János *Az Alkotmánybíróság felelős az elmaradt rendszerváltásért* című fejezetében arra keresi a választ, hogy az alkotmánybíróságot terhelheti-e felelősség az elmaradt rendszerváltásért. Összegzésében végül arra jut, hogy a rendszerváltás felemás eredményeiért, elhúzódsáért vagy éppen meg nem történtéért nem az Alkotmánybíróság felelős. A jogállamiság számos megvalósult értékét viszont – a szerző szerint – közvetlenül köszönhetjük a testületnek és elsősorban első vezetőjének, Sólyom Lászlónak, akit e sorokkal köszöntött.

Csermely Péter *Talent support Networks are Keys of modern Education* címmel a kötet legvégén a tehetséggondozás szerepéről írt, amely a volt államfő egyik legfontosabb célkitűzése volt. A táltumok fejlesztése és a támogatási rendszer kialakítása kiemelkedő jelentőségéről számolt be a kötet záró soraiban.

SZEGHALMI Veronika